

HAVA MOTOSİKLETİ. AUTOGIRO

Tek kişilik helikopter dünyanın en ucuz hava taşıdır.

Alplerden geçmek istedim, 2.000 metrede kalın, yağlı bulutlar önüme çıktı, geçebilirsene geç, ne yapacağımı düşünürken aşağıda büyük bir otomobil karayolu tüneli gördüm. İnmeğe başladım. Tünelin üzerindeki «San Bernardine» adını okudum. Haritama baktım, Bernardino Tüneli güneye gidiyordu. Alplerin üzerinden geçemezsem, içinden geçerim, diye düşündüm. Ölçülerimi aldım, Kara deliğe girdim. 3 dakika sonra öteki uca, Tessin'de idim.»

Bunları söyleyen Mister Wallis adında bir İngilizdi, o İkinci Dünya Savaşına iştirak etmiş ve pervanesini çevirirken pek fazla dikkat etmediği içindi yaralanmıştı. James Bond'a ait bir hava taşına benzeyen hava motosikletiyle her yaz günlerce uçuyor ve böylece hayret içinde bıraktığı seyircilerine dünyanın en basit ve en ucuz «uçacağı» ile neler yapabildiğini gösteriyordu.

Hava motosikletleri, ki onlara Autogiro da denmektedir, tek kişilik helikopterlerdir, dönen pervaneleri ile yükselirler. Buna rağmen her ikisinin yapılışı arasında büyük farklar vardır.

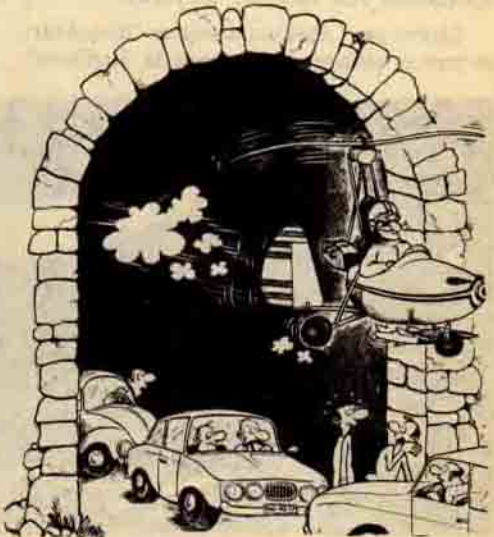
Autogironun sakıncası onun yerden direkt dikey yukarı kalkamaması ve havada hareketsiz duramamasıdır. Geriye uçuş ve bir helikopter pilotunun yapabileceği daha birçok manevralar autogiro ile yapılamaz, o normal bir uçak gibi uçar, onu kullanmak basit bir bisikleti kullanmağa benzer. Bunları söyleyenler autogiro pilotlarıdır. Braunschweig'deki Hava İşletme Dairesi ise tamamiyle başka şekilde düşünmektedir. Ona göre autogiro ile uçmak intihar etmenin çok karışık bir şeklidir.

Autogiro'ların pratik değeri pek olmayacaktır. Uçakların taşıma niteliği vardır ve helikopterler ise çok taraflıdır.

Hava sporu yapanlar için bunların en ilginç tarafı ucuz olmalarıdır, bundan daha ucuz herhangi bir motorlu taşıtla havaya yükselmek olanaksızdır.

Igor Bensen bunu 50'lerin başlangıcında anlamıştı. 1954 te hayret içinde onu izleyen seyircilere kendi yapmış olduğu autogiroyu sundu. Bu ilk modelin hatta daha motoru bile yoktu, yani yabancı bir yardımcı vasıtasıyla havaya sürülmek zorundaydı.

Fakat bu fikir Birleşik Devletlerde çok elverişli bir zemin buldu. Düz bir cadde (karayolu, ki Amerika'da bunlardan çok vardır), bir çelik halat ve saatte 30 km. ile giden bir otomobil bu işe yeterliydi. Böylece yaklaşık olarak 500 dolara bu ucuz kuş havaya yükseliyordu. Fakat aradan çok geçmeden toplum pervaneli bir uçurtmadan daha fazla birşey istemeğe başladı. Sonunda buna uygun olarak Bensen Aircraft Corporation 1955'ten itibaren





**Motor çalışıyor,
Pilot autogiroya
girerken...**

motorla işleyen autogirolar yapmağa başladı. Fiatı 1.000 dolar olan bu autogirolar tahminin üstünde bir ilgi gördü.

Seyir sırasında rüzgârın döndürdüğü dönen kanatlar fikrini ilk bulan Bensen değildi, prensip bakımından bu bir yel değirmenine benziyordu.

Daha 1928 yılında İspanyol Juan de la Cierva bir autogiro ile Manş'ı geçmişti. Bu 1923 te başlamış olan uzun bir deneme dizisinin son ürünüydü. Cierva modelleri için normal kısa kanatlı uçak gövdelerinden faydalandı, bunun üzerine dört yapraklı bir rotor (çapı 12,6 metre) koydu. Bir yıldız motoru 1120 kilogram ağırlığındaki makineye saatte 161 kilometrelik bir maksimum hız veriyordu (deniz düzeyinde). Normal uçuş yüksekliği 1.200 metre idi. İkmal yapmadan süsünden uzaklaşma uzaklığı 410 km. idi. Böylece Cierva'nın autogirosu zamanının uçaklarına eşit değerde oluyordu.

Cierva'nın makinalarından birçokları otuzuncu yılların başlangıcında İngiltere'

de trafik gözetlemesi ve büyük merasim veya maçların filme alınması için kullanılmaktaydı. Silâhlı kuvvetlerde autogirolarla ilgilendi, fakat autogiroların gelişmesi İkinci Dünya Savaşı sırasında helikopter teknolojisi tarafından geride bırakıldı ve durduruldu.

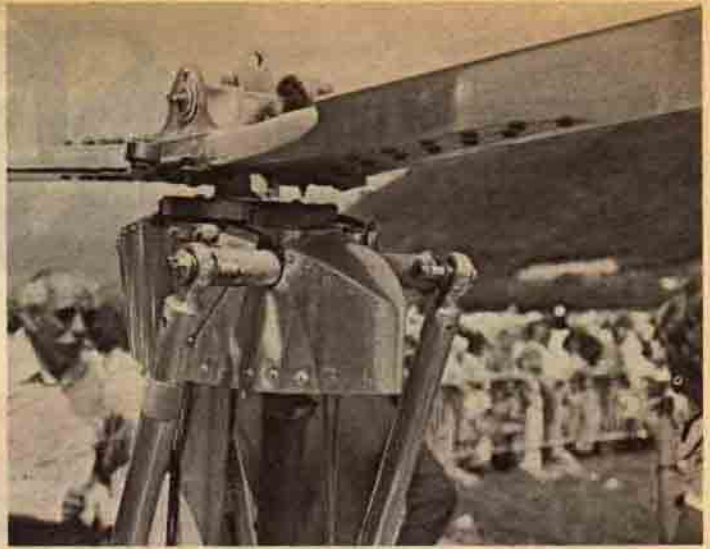
Cierva'nın 1928 de Croydon'dan La Bourget'e uçan rekord makinası Paris'te Hava Müzesindedir. Modern autogiro'ların aslında pratik bir değeri yoktur. Arada sırada filmlerde gözüktür ve amatörlerin hobby'leri arasındadır. Amerika'da durum birçok şeylerde olduğu gibi burada da daha iyidir. Orada derhal autogiro için bir uçuş müsadenamesi almak kabildir. Uçuşa kâfi gelmediğinden, bir veya iki kişilik autogirolar her türlü inceliklerle donatılır. Az çok hoş giden şey uçan silâh donanımıdır. Bu fikir her halde Mr. Wallis'in film makinesinden gelmiştir.

Alman amatör uçak yapımcıları Amerikan yapımı karşısında kıskançlıktan sap-



**Biraz sonra da
havaya yükseltiyor.**

**Hava motosikletinin
her yanı
bir motosiklet kadar
basittir.**



sarı kesilirler. Hava İşletme Dairesi bu işi çok sıkı tutmakta ve insana kendi yaptığı makine ile uçmak için müsadeyi kolay kolay vermemektedir. Halbuki bir autogironun yapımı basit ve ucuzdur. Motor olarak uçak motoru olarak değiştirilen bir WM motoru kullanılır, Bensen'dun Rotor yapıları satın alınır ve becerikli bir tesviyeci ustasına da rotor başı yaptırılır. Geri kalan şeyler çubuklar, civatalar, vidalar, ip ve örtülerdir. Bir tatil akşamı hepsi evde monte edilebilir. Bütün bunların fiyatı 10.000 mark kadar tutar. Pilot ehliyeti olan herkes eğer müsaade varsa uçuşa başlayabilir. Alman Hava İşletme Dairesi genellikle müsaade vermez, çünkü birçok memleketlerde bu şekilde amatörlerin yaptıkları «uçuk» lara uçuş müsadresi verilmez. Bunun biricik olanağı yaptığınız proelerin Hava İşletme Dairesi uzmanları tarafından tasdik edilmesidir.

Yalnız Amerikan istatistiklerine bakılırsa, hiç bir uçak tipiyle autogirolarla olan kadar kaza olmamaktadır. O yüzden bu işin sıkı tutulmasında Hava İşletme Dairesinin haklı olduğu kabul edilebilir.

Mister Wallis'in havada dönüşler yaparak serbestçe uçuğunu görenler buna inanamazlar. Bu becerikli İngiliz gösteriş uçuşlarında hava alanlarında müthiş sanat uçuşları gösterileri yapar. Yalnız onun bu makinelerle 10 yıldan fazla uçuğunu unutulmamalıdır, onun dehşetli tecrübesi vardır.

HOBBY'den

AYRIM NEREDEDİR

Autogiro

Artı

**Basit rotor mekanikliği
Dönüş momenti dengesine lüzum yoktur
Küçük bir motor gücü ile uçar
Bir uçak gibi yönetilir
Ucuzdur**

Eksi

**Kalkabilmek için düz yere ihtiyacı vardır
Taşıma gücü azdır
Havada hareketsiz duramaz**

Helikopter

Artı

**Olağanüstü uçuş nitelikleri
Havada durabilir
Geriye doğru uçar
Dikine kalkar
Taşıma niteliği fazla**

Eksi

**Pahalı mekanik
Yüksek bakım gideri
Dönme momenti dengesi gerekli
Uçması basit değildir
Daha pahalıdır**